

zói leveles könyvből előleveleknek (maculatur leveleknek) használt fel. Tartalmuk a XIII. századi olasz közjegyzői viszonyokra vonatkozik, de sem a könyv származásával sem Magyarország történetével semmi összefüggésben nincsen.

Eredetileg a szöveg előtt és után még több maculatur levél volt, de ezek most ki vannak tépve.

A könyv kötése egykoru, tábláit préselt barna bőr borítja, s a négy bőrcsapocsból egy még egészen meg van.

Ez azon ősnymtatvány, melyet a tisztelt választmánynak a XV. századi könyvtári viszonyok világánál bemutatni kívántam, s midőn ismertetését ezennel befejezem, egyuttal azon örvendetés tényét regisztrálok: hogy a M. Történelmi Társulat évi kirándulásai, nemcsak a hazai történetírásnak, hanem a bibliographiának is gyümölcsoznenek.

VITÉZ JÁNOS KÖNYVTÁRA.

— Második közlemény. —

A Vitéz által javított codexek.

I.

Liber Sermonum s. Leonis Papae.

Hártya-codex a XV. század elejéről. Kis ívrétű; magassága 33, szélessége 23 centimeter.

A hártya anyaga és kidolgozása középszerű, gyakran nem épen ügyesen foltozva; távol áll azon fehér, finom lapoktól, melyeket a fényesebb codexekben találunk. Az írás egyforma, jól olvasható, de dísztelen. A betűk nem egészen kerekdedek, s nem viselik határozottan magukon az olasz jellemet. Magyar scriptortól is származhatnak. A rövidítések szintén más természetűek, mint azok, a melyek az olasz műhelyekből kikerült codexekben fordulnak elő.

Az írás halvány tintával húzott szembetűnő vonalokon, egész hasámban foly, és minden lapon 37 sort tesz ki. A beszédek címeit ugyanazon kéz veres tintával jegyezte be. A beszédek szövegének kezdőbetűje számára üres hely van hagyva, mely több

beszédnél be van töltve, egyszerű, veres tintával készült nagy kezdőbetűkkel.

A codex csonka. Elején egy egész quaternio hiányzik. A második — 8 levélből álló — quaternio első lapján szent Leo első beszédének csak két utolsó sora olvasható; de az első quaternio nem csak az egy beszédet tartalmazta, hanem kétségkívül szent Leo pápának Flavianushoz intézett levelét, mely számos codexben megszokta előzni a beszédeket.

A második quaternióból ki van vágva a negyedik levél, mely a negyedik beszéd végét és az ötödik elejét tartalmazta.

A harmadik, negyedik, ötödik, hatodik quaternio 8—8 levélből áll; a hetedik csak hét levélből, a negyedik ki van vágva, a nélkül, hogy a szövegből valami hiányoznék; a nyolczadik, kilenczedik ismét 8—8 levélből áll; a tizedik 10 levélből állott, de hiányzik az utolsó levél, melyen az 58-ik beszéd vége volt. A tizenegyedik és tizenkettedik quaternio 8—8 levele teljesen meg van. Ellenben a tizenharmadik quaternio nyolczadik levele (a LXXVII—LXXXVII. beszédekkel) teljesen hiányzik. A tizennegyedik quaternióból ismét az 5. és 6-ik levél hiányzik (a XCII. és XCIII. beszédekkel). A tizenötödik quaternio 8 levele teljesen meg van.

E szerint meg van 101 levél. Hiányzik: a codex eleje, és közben 12 levél.

A codex szent Leo pápának 102 beszédét tartalmazza. Ezekből száz ugyanazon sorrendben fordul elő, mint három XII-ik századbéli római codexben, melyeket Schönmann ismertet.¹⁾

Adjuk ezen száz beszédnek sorozatát, megjelölve a számokat is, melyek alatt a beszédek a legújabb, közkézen forgó Migne-féle kiadásban megtalálhatók.

I.	De ieiunio decimi mensis.	(Csak a két utolsó sor van meg)	XII.
II.	”	”	XVIII.
III.	”	”	XIX.
IV.	”	”	(A vége hiányzik) XVI.
V.	”	”	(Az eleje hiányzik) XVII.

¹⁾ Ennek dissertatiót kiadta Migne, kinek nagy Patrologiájában szent Leo munkáinak legteljesebb és minden kritikai apparátussal felszerelt kiadása található. »Sancti Leonis Magni . . . Opera Omnia.« Páris 1865. Három kötet. Az első kötet tartalmazza a beszédeket.

VI.	De ieiunio decimi mensis.	XIII.
VII.	„ „ „ „	XIV.
VIII.	De festo natiuitatis Domini.	XXII.
IX.	„ „ „ „	XXVII.
X.	„ „ „ „	XXIX.
XI.	„ „ „ „	XXVIII.
XII.	„ „ „ „	XXV.
XIII.	„ „ „ „	XXX.
XIV.	Sermo vulgatus de nativitate Domini.	XXI.
XV.	„ „ „ „ „	XXVI.
XVI.	Sermo de casu Absalon et virtutibus Dauid. ¹⁾	
XVII.	De in incarnatione.	XXIV.
XVIII.	De nativitate	XXIII.
XIX.	De Epiphania Domini	XXXI.
XX.	„ „ „	XXXIV.
XXI.	„ „ „	XXXII.
XXII.	„ „ „	XXXIII.
XXIII.	„ „ „	XXXVIII.
XXIV.	„ „ „	XXXVII.
XXV.	„ „ „	XXXV.
XXVI.	„ „ „	XXXVI.
XXVII.	Sermo circa principia Quadragesime	XLI.
XXVIII.	In Quadragesima.	LVII.
XXIX.	„ „	XXXIX.
XXX.	„ „	XLIII.
XXXI.	„ „	XLIV.
XXXII.	„ „	XLV.
XXXIII.	„ „	XLVI.
XXXIV.	„ „	XLVII.
XXXV.	„ „	XL.
XXXVI.	„ „	XLVIII.
XXXVII.	„ „	XLII.
XXXVIII.	„ „	XLIX.
XXXIX.	„ „	²⁾

¹⁾ Ezen beszédről az újabb kritikai vizsgálatok kiderítették, hogy tévesen tulajdonították szent Leónak. Egyébkint számos régi codexben előfordul Leo beszédei között.

²⁾ Ezen beszédet szintén tévesen tulajdonították szent Leónak.

XL.	In Quadragesima. De passione.	LX.
XLI.	” ” ” ”	LXI.
XLII.	De resurrectione et passione Domini.	LXXII.
XLIII.	” ” ” ” ”	XLVI.
XLIV.	De passione Domini.	LXIX.
XLV.	” ” ”	LXII.
XLVI.	” ” ”	LXIII.
XLVII.	” ” ”	LXIV.
XLVIII.	De passione Domini.	LXV.
XLIX.	” ” ”	LVIII.
L.	” ” ”	LIX.
LI.	” ” ”	LXX.
LII.	” ” ”	LXXI.
LIII.	” ” ”	LXVII.
LIV.	” ” ”	LXVIII.
LV.	” ” ”	LII.
LVI.	” ” ”	LIII.
LVII.	” ” ”	LIV.
LVIII.	” ” ”	(Vége hiányzik) LV.
LIX.	In Quadragesima de ieiunio et preparacione ad pascha.	L.
LX.	De passione Domini.	LVI.
LXI.	De ieiunio specialiter. ¹⁾	
LXII.	De resurrectione Domini. ¹⁾	
LXIII.	De resurrectione et ascensioni Domini.	LXXIII.
LXIV.	De ascensione Domini.	LXXIV.
LXV.	De festo Pentecostes.	LXXVIII.
LXVI.	” ” ”	LXXVII.
LXVII.	De ieiunio post Pentecostes.	LXXIX.
LXVIII.	” ” ” ”	LXXXVI.
LXIX.	” ” ” ”	LXXV.
LXX.	” ” ” ”	LXXXI.
LXXI.	” ” ” ”	LXXX.
LXXII.	” ” ” ”	XCI.
LXXIII.	” ” ” ”	LXXXVI.
LXXIV.	” ” ” ”	XCII.
LXXV.	” ” ” ”	LXXXVII.

¹⁾ Ezen beszédek is tévesen tulajdonították szent Leónak.

- LXXVI. De ieiunio Post Pentecotes. (Vége hiányzik) XCIII.
 LXXVII. Hiányzik.
 LXXVIII. " "
 LXXIX. " "
 LXXX. " "
 LXXXI. " "
 LXXXII. " "
 LXXXIII. " "
 LXXXIV. " "
 LXXXV. " "
 LXXXVI. " "
 LXXXVII. " "
 LXXXVIII. De collectis. VIII.
 LXXXIX. De neglecta solemnitate. LXXXIV.
 XC. In festo Apostolorum Petri et Pauli. LXXXII.
 XCI. In natali beati Petri Apostoli. (Vége hiányzik.) IV.
 XCII. Hiányzik.
 XCIII. " "
 XCIV. In natali sancti Laurentii. (Eleje hiányzik.) LXXXV.
 XCV. In festo omnium Sanctorum. XCV.
 XCVI. Sabbato quatuor temporum in ieiunio Transfigurationis. LI.
 XCVII. De septem fratribus.¹⁾
 XCVIII. De ieiunio septimi mensis LXXXVIII.
 XCIX. " " " " LXXXIX.
 C. " " " " XC.
 Ezekhez járul a
 CI. De fide resurrectionis Domini.¹⁾

Ezen beszéd nincs meg azon codexekben, melyek a fennebbi száz beszédet tartalmazzák; ellenben meg van két XII-ik századbéli római és egy XIV-ik századbéli trienti codexben, a melyekben mind az által az előbbi száz beszédnek nagy része hiányzik.

E szerint kétségtelen, hogy codexünk egy ekkorig ismeretlen codex-családhoz tartozik.

Azon codexben, melyből a miénk leíratott, csak a 101 be-

¹⁾ Ezen beszédek is tévesen tulajdonították szent Leónak.

széd volt meg. És ezzel a mi codexünk is be van fejezve. Mikor Vitéz 1458-ban a javítását befejezte, csak ennyit tartalmazott.

Később a codex utolsó tiszta levelére még egy beszéd íratott. Czíme: »Sermo Leonis Pape de Jeiunio potest applicari ad sermones de collectis.« És ez után a következő megjegyzés olvasható: »De nouo repertus.« Vagyis valamely codexben feltalálták ezt a beszédet, és miután Vitéz János meggyőződött, hogy ily kezdetű beszéd az ő codexében nem található, utólag leíratta utolsó levelére, és pedig nem ugyanaz a scriptor által, a ki a többieket írta. A fekete tinta halványabb, a betűk kisebbek. Ez a leíró kétségkívül Vitéznek könyvtárnoka, vagy egyik udvari papja volt.

A mi már ezen beszédet illeti, nem kevésbé meglepő, a mit a pontosabb vizsgálat kiderít, hogy t. i. az benne volt már a codexben, és így másodszor íratott le.

Ugyanis a codexünkben előforduló VII. beszéd magában foglalja ezt is. És számos régi codexben ugyanezen esettel találkozzunk; míg más codexekben ezen egy beszéd két külön beszédre osztva jelenik meg. És az újabb szövegkritika abban állapodott meg, hogy itt két külön beszéddel áll szemben, melyet a régi leírók tévedésből összekötöttek.

E szerint a mi codexünk oly példányból íratott, a melyben a két beszéd össze volt kapcsolva. Később pedig Vitéznek oly példány került kezébe, a melyben a két beszéd külön volt választva. És mivel az összehasonlításnál valószínűleg a beszédeknek czímeit vagy kezdőszavait tekintette meg, jöhetett ama gondolatra, hogy itt egy egészen új, ismeretlen beszéd áll előtte.

A mi a codex eredetét illeti, ezt azon codex-családhoz kell sorolnunk, melynek egyik kiváló példánya a római dominikanusok (Bibliotheca Casanatensis) XII. századbéli codexe. Minthogy oly helyeken, melyeken ezen codex minden más ismert codextól eltér, a mi codexünkkel megegyez.

Ilyen eset fordul elő például a XCVII. beszédben. A mi codexünkben olvassuk: »Nam cum illo ordine morientium.« A nyomtatott kiadásokban áll: »Nam cum illo ordine mortium.« Így áll ez minden codexben. »Solus Codex Casanatensis habet morientium«, olvassuk a Migne-kiadás jegyzetében.

Codexünk, a nyomtatott kiadások szövegével szemben, számos varians lectiót tüntet fel. És a mi codexünk szövegét gyakran helyesebbnek kell elismernünk.

Vitéznek a jelen codexhez való viszonyát felderíti az általa a CI-ik beszéd után, a lap aljára feljegyzett két sor:

Visa et emendata aequaliter Strigonii 1457.
J o. E. W.

In certa autem parte Waradini completus et signatus 1458.

Az, hogy itt a »J o. E. W.« betűk (Joannes Episcopus Waradiensis) János váradi püspököt jelölik: a más codexekben előforduló, ugyanazon kéztől származó jegyzetek összevetése után, teljesen kétségtelen tény gyanánt tűnik fel.

Vitéz tehát 1457-ben Esztergomban kezdte meg a codexet olvasni és »némileg« vagy »felületesen« javítani, minthogy a tüzetes és alapos javításhoz a szükséges segédeszközökkel nem rendelkezett. Esztergomba pedig 1457-ben márczius végén mint fogoly jutott, mikor V. László által, a Hunyady testvérekkel és ezek barátaival, elfogattott és az esztergomi érseknek adatott át, hogy egyházi törvényszék elé állíttassék. Itt Esztergomban tartózkodott május végeig, mikor a király szabadságát visszaadta. Ezen időt használta fel a codex javítására, és egészen a 72. levélig jutott el. Ezt az általa használt tinta színéből következtetjük, mely lényegesen különbözik attól, a mely a 72—87. levelek jegyzetein szemünkbe tűnik. Ez ugyanis sokkal élénkebb carmin, mely színét mai napig teljesen megőrizte, míg az, melyet a megelőző és következő lapokon használt, egészen elhalványult. Valószínű, hogy ezen élénk színű tintát Budán használta, hol a munkát folytatta; míg 1458-ban Nagy-Váradon püspöki székhelyén fejezte be, hol a lapokat is signálta, vagyis számozta.

A mi Vitéz javításait illeti, ezek, mint maga jelezi, csak felületesek, és nem a beható szöveg-kritika eredményei. Arra szorított, hogy a leíró által ejtett feltűnő hibákat kiigazítsa. Csak egy helyen ment ennél tovább; vagyis tüntet fel lectio varianst, mely az ő codexe és a javításnál használt másik codex között mutatkozott. A XCVII. beszédben ugyanis a szövegben e helye áll: »ut utilitatibus institutionum eius etiam in id ipsum fouretur posteritas.« Vitéz ezt nem javította ki, hanem a lapszélre

jegyezte: »aliter in ipso.« És csakugyan így találjuk ezt a nyomtatott kiadások szövegében.

Nagyobb munkát adtak Vitéznek a könyv tartalmát feltűntető jegyzetek, melyek a lapszéleket ellepik; s melyek néha egyes szavakból, de többnyire egész mondatokból állanak. Ezeket figyelemmel kísérve, arra az eredményre jutunk, hogy Vitéz ezen könyvet arra a célra készítette elő, hogy midőn egyházi beszédeit dolgozza ki, könnyen feltalálhassa a helyeket, melyeket idézni vagy tekintetbe venni kívánt. Es ez annál valószínűbb, mert szent Leo homiliáit mindig az egyházi szónoklat mintáinak tekintették.

Ezen szempont mellett még csak a csillagászat művelőjének álláspontja lép előtérbe. A mennyiben nem mulasztja el megjeleníteni a helyeket, a hol szent Leo az astrologia és az e téren uralkodó előítéletek ellen szólal fel.¹⁾

Érdekesek a codexben egykori birtokosainak bejegyzései, melyeket tábláján és első hártyalapján találunk.

A legrégibb:

»Emericus Gemmasius M. V. D.²⁾ in Ecclesia Budensi. 1612.«

Ezt követi chronologiairendben a következő:

»Hic liber ex Bibliotheca Matthiae Corvini Regis Ungariae, quae modo Budae captiva detinetur, eliberatus ad me devenit.

Em. R. Péczeli mpria.«

E sorok a mostani első hártyalapon olvashatók, a miből következik, hogy a könyv most hiányzó levelei már a XVII. század elején sem voltak meg.

Ugyanezen birtokos nevét még egyszer jegyzé be a könyv táblájára:

»Ex libris Emerici Regii Peczelii Concionatoris Uyváriensis 1622.«

Későbbi két birtokosát ismerteti meg az alattta olvasható jegyzet:

¹⁾ Például ily jegyzeteket tett: Nota contra supersticionem communem — ficta somnia — Contra astrologos (ez ötször fordul elő).

²⁾ Minister Verbi Divini.

»Post obitum p. r. Gregorii Rasoris, defuncti Anno D. 1680. d. 21. Decembris Aetatis suae 77. Possidet hunc librum Anno D. 1475 (sic) scriptum, Jacobus Cseh Csuzi, S. T. Doctor et Ecclesiastes p. t. Kocsensis 1681 d. 21 Aprilis. Aetatis suae 42. mense d. dierum 24.

Symbolum

יְהִי רַעִי לְךָ אֲחִיכֶּךָ
Yá 18 Oğε τῶ Oεῶ.

Úgy látszik, kevéssel utóbb jutott a szent Ferenczrend komáromi zárdájára. Az első lapon álló jegyzet:

»Conventus Comaromiensis« XVII. századbeli kéz írása.

A következő században íratott a könyv táblájára:

»Spectat ad Cellam P. Concionatoris Slavici.«
Ez alatt pedig újabb kézzel:

»Tandem 1809 translatus est ad Bibliothecam Szent-Antalensem in Csalloköz P. Franciscanorum.«

Végre megemlítjük, hogy a könyv tábláján egy XVII. századbeli kéz feljegyzé, hogy a könyv egy forintra becsültetett: »Aestimatus fl. 1«.

A könyv kötése egykorú. Az erős fatáblákat belül íróhártya, kívül barna bőr borítja, préselt, arabeszk rajzokkal. A csattokból két pléh-türedék maradt fenn.

A kötés durva. Kétségkívül magyarországi műhelyből került ki.

II.

Tacitus.

XV. századbeli hártya-codex, mely olaszországi, hihetőleg fiórenczi műhelyből került ki. Nagy ívrétű 131 írott, egykorú olasz kéz által számozott, levél, melyhez elől két, hátul egy tiszta levél járul. Magassága 36, szélessége 26 centimeter.

Sárgás hártya, melynek első levelein a molyok pusztításának nyomait látjuk. Széles lapszél van hagyva. A gömbölyű betűkkel írott szöveg, egy hasábosan 25 sort foglal el minden lapon.

A cím lapot diszkeret veszi körül, mely az alsó és a jobb-felöli oldalon szélesebb. Ezeken két, a keskenyebb részekben egy aranycsík fut végig. Körülötte fehér indák kúsznak; a közöket fehér pettyes zöld, vörös és kék mezők töltik be. A lombok között egy tárogatót fujó mezítlén gyermek, egy szaladó nyúl és két tarka tollazatú madár fordul elő. Az alsó lapszélen arany félkörökből alakított és két mezítlén géniusz által tartott keretben foglalt zöld mezőn a magyar királyi címér áll, három ágú lapos lemez korona által fűdve. A címér négy mezőre van osztva, melyekben a négy pólya és a cseh oroszlán kétszer fordul elő. Középen apró szív pajzsban a Hunyady-ház hollója. A címert jobb oldalán M. baloldalán A. betű látható. (Mathias Augustust jelölve.)

A szöveg élén arany betűkkel a következő cím olvasható:

CORNELII TACITI HISTORIOGRAPHI PRESTANTISSIMI FRAGMENTORVM LIBER 1) INCIPIT.

A szövegnek nagy aranyozott kezdőbetűje N. arabeszk diszitményű mezőn áll.

A szöveg megfelel Tacitus »Annalesei« XI. könyvének. A 8. levélen a XII, a 20^a levélen a XIII, a 31^b levélen a XIV, a 43^b levélen a XV, az 56^b levélen a XVI. könyv kezdődik. A könyvek címei veres tintával vannak írva. A szöveg mindig arabeszk diszitményű nagy aranyozott initalissal kezdődik. Az 59^b levél közepén a szöveg megszakad. A 18. fejezetnek vége, úgy szintén a 19—25. fejezetek és a 26. fejezet eleje hiányzik.

Ott, hol a 18. fejezet megszakad, a leíró kisebb betűkkel megjegyzé »deficit hic«, miből azt következtetjük, hogy a codex, mely a leíró előtt állott, csonka volt. Ezen lap fele üresen hagyott. A 60. levél első lapjának élén kezdődő szöveg a 26. fejezetből való, és a 61. levél első lapján a 35. fejezettel végződik. A következő lap üresen van hagyva.

A 62. levél élén veres tintával a következő inscriptio áll:
CORNELII TACITI LIBER XVII^{us} INCIPIT FELR.

A 78^b levélen a XVIII, a 97^b levélen a XIX, a 111^a levélen a XX. liber kezdődik; veres tintával írt inscriptiókkal és díszes kezdőbetűkkel. A szöveg Tacitus »Historiae« munkája első négy könyvének felel meg. De a 118^b levél tizedik sorával ismét meg-

1) Itt ki van hagyva az »UNDECIMVS«.

szakad. Hiányzik a IV 16—62. fejezete. A 119^a levélen a szöveg a 62. fejezet utolsó szavaival kezdődik. A 122^b levélen ismét egy részlet ki van hagyva. A 124^b levélen kezdődik a V. könyv, mely a codex beosztása szerint a XXI-nek felel meg. De az inscriptio ki van hagyva. A 130^b levélen újra egy részlet ki van hagyva. A 133.^b lapon a szöveg (IV. könyv 53. fejezetével) véget ér.

Ez után veres tintával a következő befejező-inscriptio áll:
FINISEOR QUE DE CORNELIO TACITO REPERIVNTVR.

Az ezen inscriptio és a szöveg utolsó sora közötti szűk üres téren szintén veres tintával, a leírótól egészen elütő kézírással, olvassuk a következő jegyzetet:

»Jo. Ar. Legi trans currendo. 1467. sed mansit inemendatus.«

Vitéz János, ki e sorokat írta, e szerint 1467-ben átolvasta a codexet, a nélkül azonban, hogy azt kijavította volna. Mind az által kezének nyomait a codexnek minden lapján feltaláljuk. Megjelölve veres vonalokkal, aláhúzva mindazokat a szókat, melyek hibásan voltak leírva. E mellett a lapszéleken sűrűn fordulnak elő általa írt szavak és mondatok, melyekkel a szövegnek figyelemre méltó helyeit kívánta szembeűnően megjelölni.

Minthogy e codexet kétségtelenül Mátyás király rendelte meg, Vitéz valószínűleg csak használat végett bírta azt egy ideig; habár úgy bánt el vele, mintha sajátja volna.

A codex a Corvina-könyvtár maradványaival Konstantinápolyba került, és csak 1877-ben mint a szultán ajándéka jutott a budapesti egyetem könyvtárába. Dethier jegyzeteiből tudjuk, hogy violaszínű bársonyba volt kötve. E helyett a szultán rendelkezésére veres bőrkötést nyert. Azonban régi vágása megmaradt. Ez arany alapon, lombozatos rajz közepette a következő címet tünteti elő:

CORNELIVS TACITVS.

III.

Tertullianus.

Hártya-codex. XV. századból. Ívrét. 178 számozatlan levél, melyekhez elől két és hátul egy tiszta levél járúl. Magassága 28, szélessége 20 centimeter. 18 quaternioból áll; mindegyik 10 levélből, kivéve az utolsót, mely 8 levélből áll.

5 nagy és 10 kisebb, fényes, aranyozott kezdőbetűvel.

A címlap három széle arabeszkés kerettel van díszítve, melyekből felül és alul szemszörös arany golyócskák tollezifrázaton futnak ki. Az egész díszítményen két arany csík vonúl végig, a melyeket fehér kúszó indák fonják körül. A közöket fehérpettyes zöld, rózsaszínű és kék mezők töltik ki. A felső lapszél díszítményében két génius fehér tekereset húz, melyen »L. Primus« olvasható. Az alsó lapszél díszítményében kék köntösbe öltözött két angyal, kettős aranykeretbe foglalt, zöld babérszorút tart, melynek kék mezejében Mátyás király szivpajzsos címere áll: a magyar- és csehországi jelvényekkel. A pajzs jobbjáról M. (Mathias), baljáról A (Augustus) betűk; a pajzs felett lapos lemezkorona.

Az S. kezdőbetű aranyos és többszínű arabeszkés díszítményekben pompáz, melyek között szakáttalan férfi alakja tűnik elő, kék és rózsaszínű öltönyben, jobb kezével az ég felé mutat, baljában nyitott könyvet tart.

Fehér hártvány, fekete tintával húzott vonalokon, kerekded minusculákkal, egyhasábosan van írva. Minden lapra 30 sor esik.

A címlap élén veres majuscula betűkkel a következő cím áll:

LIBER PRIMUS. Q. SEPTIMI FLORENTIS TERTULLIANI ADVERSUS MARCIONEM INCIPIT FELICITER.

A 23^b levélen a II, a 45^b levélen a III, a 69^b levélen a IV, a 138^b levélen az V. könyv kezdődik. A 146^b levélen kezdődnek az V. könyvhöz tartozó kisebb értekezések. És pedig: De epistola ad Corinthios prima. A 159^b levélen: De epistola secunda ad Corinthios. A 164^a levélen: De epistola ad Romanos. A 167^a levélen: De epistola ad Thessalonicenses prima. A 168^b levélen: De epistola ad Thessalonicenses secunda. A 169^b levélen: De epistola ad Laodiceos. A 174^a levélen: De epistola ad Colosenses. A 176^a levélen: De epistola ad Philipenses. A 178^a levélen: De epistola ad Philemonem. Minden könyv, illetőleg értekezés címe veres majusculákkal van írva. A szöveg fényes arany initialissal, arabeszkés mezőn, kezdődik.

A 178^a levél alján áll a colophon:

LIBER QUINTUS ET VLTIMUS ADVERSUS MARCIONEM EXPLICIT FELICITER.

Ez alatt pedig olvasható Vitéz János jegyzete:

Finiui transcurrendo Nitrie die ij. Junij 1468.
Emendare bene non potui propter inemendatum
exemplar.

E szerint tehát Vitéz ezen codexet javította, és szövegét egy másik codexszel hasonlította össze, mivel azonban ez utóbbi sem volt correct, a javítási műveletet kielégítően nem vihette keresztül.

Pedig az előttünk fekvő codex, mely valamelyik florenczi gyárban készült, botrányos gondatlansággal íratott le, és hibáktól hemzseg; bár, úgy látszik, a műhelyben is némi javításon ment keresztül, mire néhány kihagyott szó a lapszálon utal.

Vitéz mindenekelőtt azt tűzte feladatául, hogy az interpunctiókat, a hol hiányoztak, feltegye; a hibákat a lapszálon vonalakkal és keresztekkel jelölje, a felesleges sorokat, szókat és szótagokat kitörölje. E mellett e codexen is jegyekkel és tartalommutató jegyzetekkel megjelölte a helyeket, melyekre később szüksége lehetett. Ezen helyek részint olyanok, melyek a classica tanulmányokkal foglalkozó humanistát érdekeltek, részint pedig a hittudós által voltak felhasználhatók.

Ezen codex is Mátyás könyvtárából került használat végett Vitézhez.

A Corvina-könyvtár maradványaival Konstantinápolyba, innen pedig 1877. a budapesti egyetemi könyvtárba jutott.

Régi, violaszínű bársonykötését most új bőrkötés pótolja. Vágása a régi aranyalapon, zöld, vörös és kék lombozatos diszítések közt szines majusculákkal olvasható: TERTVLLIANVS.